ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

(अथर्ववेद / Atharvaveda)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

ଶୌନକ ସଂହିତା

(शौनक संहिता)

(Shaunaka Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟାପକ,

ନବଜୀବନ ବେଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ , ମଦନମୋହନପୁର

ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୩ ଜୁଲାଇ ୨୦୨୨, ବ୍ୟାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ମୋର ୪ର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଋକ୍-ବେଦ", ଯଜୁର୍ବେଦ, ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ଓ "**ସାମବେଦ**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡିଲି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ " ଅଥର୍ବବେଦ " ସମାପନ କରିବାର ନିଷ୍ପତି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ର ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ୨ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ସାମବେଦ"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭକରି, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ "କୌଥୁମ ସଂହିତା"ଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷତ୍ୱ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୪ ମସିହାର ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ୱେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା (ଅଥର୍ବବେଦୀ)" ଓ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା" ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୩୦.୦୮.୨୦୨୩ **ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,**

ରକ୍ଷାବନ୍ଧନ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

Not For Commercial Use

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୂଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଅଥର୍ବବେଦ

ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦର ବିଭାଜନ 'ତ୍ରେତୟା ଯୁଗ'ର ଆରମ୍ଭରୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା "ବେଦତ୍ରୟୀ ମନ୍ତ୍ର" ସମୁହ ଅନେକ ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ମହତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜନ କରିବାପାଇ ୪ଜଣ "ଋତ୍ୱିକ"ଙ୍କୁ ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ହେଲେ - '**ହୋତା**', '**ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ**', '**ଉଦ୍ଗାତା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମା**'। ଏଥିପାଇଁ 'ହୋତା'ଙ୍କୁ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ'ଙ୍କୁ ଯ୍ୟଜୁସ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଉଦ୍ଗାତା'ଙ୍କୁ ସାମନ୍ର ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଋତ୍ୱିକ୍ '**ବ୍ରହ୍ମା**' ସିଧା ସଳଖ ଭାବରେ କୌଣସି 'ବେଦତ୍ରୟୀ' ମନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସେହି ୩ଜଣ ଋତ୍ୱିକ୍ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର '**ଅଥର୍ବଣ**' ଋଷି ଓ '**ଅଙ୍ଗିରସ**' ଋଷିଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରଖିବା, ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମା ମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ନିବାରଣ, ସାମାଜିକ ରିତି, ଭେଷଜ ବିଦ୍ୟା, ଓ ଶତ୍ରୁ ଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ସେସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହକୁ ନେଇ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଋତ୍ୱିକ୍ "**ବ୍ରହ୍ମା**" ଏହିସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ନେଲେ ଓ ଏହାର ପ୍ରସାର କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେଲେ ।

ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦ ବିଭାଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ସେ, ଏହି ବିଭାଜନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୨ଟି ପଦ୍ଧତିର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଯଥା, **ସାହିତ୍ୟିକ** ଓ **ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ** । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ଲକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ, ସାହିତ୍ୟିକ (ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ) ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ (ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଷୟବସ୍ତୁ) ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭାଜନ କରିଥିଲେ । ପଦ୍ୟରେ 'ଋକ୍-ବେଦ'କୁ, ଗଦ୍ୟରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ, ସଂଗୀତରେ 'ସାମବେଦ'କୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଭାଗ କରିଥିଲେ, ଯାହା "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ନାମରେ ପରିଚିତ

Not For Commercial Use

ହେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କେବଳ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ୩ ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ, ଅର୍ଥାତ **ପଦ୍ୟ**, **ଗଦ୍ୟ**, ଓ **ସଂଗୀତ** ମିଳିଥାଏ ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ମଧ୍ୟରେ ମହର୍ଷି "**ଅଥର୍ବଣ**"ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର (୨୬୧୬) ଥିବାରୁ, ଏହାର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ରଖାଯାଇଥିଲା । "ଅଥର୍ବବେଦ" ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନାମ-ମାନଙ୍କରେ ପରିଚିତ, ଯଥା, - **ଅଥର୍ବବେଦ**, **ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ**, **ବ୍ରହ୍ମବେଦ**, **ଭିଷଗ୍-ବେଦ**, ଓ **କ୍ଷାତ୍ରବେଦ** ।

ଅଥର୍ବବେଦ – ପାଣିନିଙ୍କ ଧାତୁପାଠରେ "ଥର୍ବ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା ବା ହିଂସା ସଂବନ୍ଧୀୟ କର୍ମ । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଅର୍ଥରେ ଏହା "ଅଥର୍ବ", ଅର୍ଥାତ ଅହିଂସା ବା ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ ଅଟେ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଥାଏ, ସେହିଥିପାଇଁ ଏହି ବେଦର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ" ଓ "ଅଙ୍ଗିରସ"ଙ୍କର ଥିବାରୁ, ଏହାକୁ "ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ", "ମହାଭାରତ", "ମନୁସ୍ମୃତି", "ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟସ୍ମୃତି" ଓ "ଔଶନସସ୍ମୃତି" ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ରହିଅଛି ।

ବ୍ରହ୍ମବେଦ – "ବ୍ରହ୍ମା" ନାମକ 'ଋତ୍ୱିକ' (ଉପରେ ଆଲୋଚିତ) ଏହାର 'ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ' ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଆଉଏକ କାରଣ, ଏଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଆଧ୍ୟାତ୍ମକ ଚିନ୍ତନ" ବିଷୟରେ ଥିବାରୁ, ଏହା "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" ନାମରେ ଜଣା ।

ଭିଷଗ୍-ବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅନେକ ରୋଗ ଓ ତାହାର ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହା "ଭିଷଗ୍-ବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

Not For Commercial Use

କ୍ଷାତ୍ରବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜକର୍ମ ସଂବନ୍ଧୀତ ଅନେକ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି, ତଥା ଏଥିରୁ ରାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହା "କ୍ଷାତ୍ରବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

"ଅଥର୍ବବେଦ"କୁ ସାମାଜିକରୀତି କାଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି ତଥା ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ତ୍ର ଓ କର୍ମ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁଗୁଡିକ ହେଲେ, **ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ**, **ଭୈଷଜ୍ୟ କର୍ମ**, **ଶାନ୍ତି ତଥା ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ**, **ରାଜକର୍ମ**, **ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ**, **ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ**, **ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ**, ଓ **ଅଭିଚାର କର୍ମ** ଇତ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଶେଷରୂପରେ 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ବର୍ଣ୍ଣନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ବେଦରେ ବ୍ରହ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେତେ ବିସ୍ତାର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମତାର ସହିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ଯେ, 'ଉପନିଷଦ'ରେ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାର ବିକଷିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର ମୂଳ ଏହି "ଅଥର୍ବବେଦ" । ଏହି ବେଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱର ବିବେଚନା କାରାଯାଇଛି, ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ ?, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ ?, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ କ'ଣ ?, ସିଏ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ ?, ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କ'ଣ ?, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସହିତ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ବିରାଟ, ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍କମ୍ଭ, ରୋହିତ, ବ୍ରାତ୍ୟ, ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ପ୍ରାଣ, ସ୍ୱର୍ଗୌଦନ, ଆଦି ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରୂପମାନଙ୍କର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ ମିଳିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ସଂସାର 'ଜଳ'ରୁ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଇଶ୍ୱର ଜଳରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇଲେ, ସେଥିରୁ 'ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା, ଓ ସେଥିରୁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା । (ଅ.ବେ - ୪.୨.୬.୮)

ଭୈଷଜ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆବାହନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହି ସୂକ୍ତରେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୋଗର ନାମ ଓ ତାହାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ନାମ ମିଳିଥାଏ । ଜଳଚିକିତ୍ସା, ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଚିକିତ୍ସା, ଓ ମାନସିକ ଚିକିତ୍ସା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଏହି ବେଦରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି, ଆପତ୍ତି ବା ଅବାଞ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ମୁକ୍ତିପାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମଗୁଡିକୁ ଶାନ୍ତିକ-କର୍ମ କୁହନ୍ତି । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାସନ, ଦୁଃଶକୁନ-ନିବାରଣ (ମଙ୍ଗଳ) ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଦେବପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସୂକ୍ତ ସମୁହ ଏହି ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରାପ୍ତି, ଓ ବିପନ୍ନିବୃତ୍ତି (ବିପଦର ଶାନ୍ତି) ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ, ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି, ଯେପରିକି ପୁଷ୍ଟିବର୍ଦ୍ଧକ, ମଣିବନ୍ଧନ, ଓ ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ରାଜକର୍ମ (ରାଜନୀତି)

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟର ବିସ୍ତାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି । ରାଜା କିଭଳି ହେବା ଦରକାର ?, ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଶାସନର ପ୍ରକାର, ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଓ ରାଜାଭିଷେକ, ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସଭା ଓ ସମିତି ତଥା ତା'ର ସ୍ୱରୂପ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ, ସେନା ଓ ସେନାପତି, ସୈନିକର ପ୍ରକାର ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୈନିକର ଶିକ୍ଷା, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ୱରୂପ, ଶତ୍ରୁ-ନାଶନ, ଓ ବିଜୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ, ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ, ରାଜନୀତିକ, ତଥା ଧାର୍ମିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମହତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ସ୍ମରଣ କରିବାର ବିଧାନ ରହିଅଛି ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (ଆତ୍ମାଲୋଚନା)

ଜ୍ଞାତ-ଅଜ୍ଞାତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ-କର୍ମ କାରାଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସଂଭାବିତ ଅନିଷ୍ଟକୁ ଦୂରକରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମା-ଅର୍ଚନା, ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ହୋମ, ଚାରିତ୍ରିକ ବଦନାମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଓ ଅଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗୁଡିକର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପାଇଁ, ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସରଖି ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘାୟୁଷ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଅତିରିକ୍ତ, ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ହସ୍ତ ତଥା ଗଳାରେ ରକ୍ଷାସୂତ୍ର ଓ ମଣି ବାନ୍ଧିବାର ବିଧାନ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଅଭିଚାର କର୍ମ

ଦୈତ୍ୟ-ରାକ୍ଷସ ଓ ଶତ୍ରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିଧିଗୁଡିକ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ବଶୀକରଣ, ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅଭିଚାର କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବଦେବ"ରେ ଅଭିଚାରିକ ମନ୍ତ୍ର ବହୁତ କମ ମିଳିଥାଏ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟ ବିବେଚନାରୁ, ଏହା ଜଣାପଡିଥାଏ ଯେ, ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ରୂପରେ "**ପୁରୁଷାର୍ଥ-ଚତୁଷ୍ଟୟ**"ର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ବର୍ଣ୍ଣନ ରହିଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଧର୍ମଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ, ଓ ତତ୍ତ୍ୱମିମାଂସାର ସଂବନ୍ଧୀତ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି ।

Not For Commercial Use

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ଓ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଏହା ଏକ ଭଣ୍ଡାର । ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରସ, ଅଲଂକାର, ଛନ୍ଦ, ଭାବ ଓ ଭଷାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରେରଣା, ମନନ-ଚିନ୍ତନ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପଦେଶ, ଆଚାରଶିକ୍ଷା, ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷା, ଏଥିରେ ଭରିରହିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ - ଏହି ତିନୋଟି ସ୍ତରର ସ୍ୱରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅତଃ, ବିଷୟର ବିବିଧତା, ସ୍ଥୂଳରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ, ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ସହିତ ବ୍ୟବହାରିକତାର ସମିଶ୍ରଣ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର **ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା** ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବବେଦ ଶାଖା

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୯ଟି ଶାଖା ଥିଲା । ସେମାନେ ହେଲେ, (୧) - ପୈପ୍ପଲଦ, (୨) - ତୌଦ, (୩) - ମୌଦ, (୪) - ଶୌନକ, (୫) - ଜାଜଲ, (୬) - ଜଲଦ, (୭) - ବ୍ରହ୍ମବଦ, (୮) - ଦେବଦର୍ଶ, ଓ (୯) - ଚାରଣବୈଦ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨ଟି ଶଖାର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା **ଶୌନକ** ଓ **ପୈପ୍ପଲାଦ** । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧ - ଶୌନକ ଶାଖା ସଂହିତା

"ଶୌନକ ଶାଖା" ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ। ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦ଟି କାଣ୍ଡ, ୩୬ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୭୩୦ଟି ସୂକ୍ତ ଓ ୫୯୮୭ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, ୧ମ ରୁ ୭ମ କାଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ମନ୍ତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ୮ମ ରୁ ୧୨ଶ କାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଓ ବିବିଧ ବିଷୟର ସୂକ୍ତ ରହିଅଛି । ୧୩ଶ ରୁ ୨୦ଶ କାଣ୍ଡରେ ଏକରୂପ ବିଷୟ ଓ ବଡ଼ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି ।

ତଳେ କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ସୂକ୍ତ ଓ ବିଷୟର ବିବରଣ, ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

କାଣ୍ଡ	ସୂକ୍ତ	ବିଷୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧-୭	୪୩୩	ବିଭିନ୍ନ	କ୍ଷୁଦ୍ରସୂକ୍ତ
୮-୧୧	୩୦	ବିଭିନ୍ନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୨	୧୨	ପୃଥିବୀ ସୂକ୍ତ, ରାଜନୈତିକ, ଭୌଗଳିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୩ ୧୫	୨୪	ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୪	୨	ବିବାହ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୬	୯	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାଶନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୭	୧	ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପ୍ରାର୍ଥନା	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୮	୪	ପିତୃମେଧ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୯	୭୨	ଭେଷଜ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରବୃଦ୍ଧି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୨୦	୧୪୩	ସୋମଯଜ୍ଞ, ଇନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ

୨ - **ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା ସଂହିତା**

ଯଦିଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି (ସୁରକ୍ଷିତ ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି, **ଓଡ଼ିଶା**ରୁ ମିଳିଛି), କିନ୍ତୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଆଂଶିକ ବା କିଛି କାଣ୍ଡ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଏହା ଉପରେ ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଆଶା କରାଯାଏ, ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଆସିବ । "ଶୌନକ ଶାଖା" ଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମାନ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ, ବିଷୟ, ମନ୍ତ୍ର, ଓ କାଣ୍ଡର କ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେ, "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବୈଷୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, "ଶୌନକ ଶାଖା" ଠାରୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିସ୍ତୃତ ଓ ନିପୁଣ, ତଥା ବୟସରେ ପୁରୁଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉଭୟ ଅଥର୍ବବେଦୀୟ ଶାଖାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛି, ଯାହା "**ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୨ଟି ଭାଗ ଅଛି, ଯଥା, ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ଉତ୍ତରଭାଗ । ଏହାର ପୂର୍ବଭାଗରେ ୫ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୩୫ କଣ୍ଡିକା ସମୂହ ରହିଅଛି, ସେହିପରି ଏହାର

Not for Commercial Use

ଉତ୍ତରଭାଗରେ ୬ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୨୩ଟି କଣ୍ଡିକା ରହିଅଛି । ଏହି "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ "**ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞ**" ଅଟେ, ତଥା ଏଥିରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ନିର୍ବଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ବିଷୟ ଅଟେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶେଷଭାଗରେ ଆରଣ୍ୟକର ରଚନା ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର "ପ୍ରଶ୍ନ ଉପନିଷଦ" ତଥା "ଶୌନକ ଶାଖା"ର "ମଣ୍ଡୁକ ଉପନିଷଦ" ଓ "ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ ଉପନିଷଦ" ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣାଯାଆନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର କଳ୍ପସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ, "**ବୈତାନା ଶୌତସୂତ୍ର**" ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସେଥିରେ ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି ଓ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୌତକର୍ମ ବିନିଯୋଗ ଅଟେ । ସେହିପରି ଏହାର "କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର", ୧୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ତଥା ୧୪୧ଟି କଣ୍ଡିକାରେ ବିଭକ୍ତ, ଓ ଏହା ଅଥର୍ବଣ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।

ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୨ଟି ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା "ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଓ "ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଅଛି । ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପଦପାଠର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି, ଏହାର ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ୩ଟି ଅଛି, ଯଥା, ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଓ ଦନ୍ତୋଷ୍ଟବିଧୀ ଶିକ୍ଷା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା" ୧୭୧ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଅଟେ, ଓ ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ଓ ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦିର ଜ୍ଞାନ ମିଳିଥାଏ ।

Not For Commercial Use

ତଳ ଟେବୁଲରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସମସ୍ତ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଥର୍ବବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	ଶୌନକ, ପୈପ୍ପଲାଦ	ଗୋପଥ	-	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ, ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ, ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼, ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବଶୀର୍ଷ, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ

ଅଥର୍ବବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଅଥର୍ବବେଦ	ବୈତାନା ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,		କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	

ଅଥର୍ବବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଅଥର୍ବବେଦ	ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା (ମୁଖ୍ୟ), ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଭାରତର ଅନେକ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ମିଳିଛି । **ଓଡ଼ିଶା**ର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଏଗୁଡିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଛି । ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ, ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା" ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିଛି, ଏହାର ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଅଛି, ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିବ । ଆଉ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି **ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ**ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଯାହା IGNCA ରେ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖାଯାଇଛି । **ତାମିଲନାଡୁ** ଓ **ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ** ରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମିଳିଛି । ଏହା ସହିତ "**ଜର୍ମାନୀ**"ର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼ ଓ ମାଲାୟଲମ ଭାଷାରେ ଏହାର ଅନୁବାଦ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

୪ଟି ବେଦ ମଧ୍ୟରୁ, "ଅଥର୍ବବେଦ" ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ମାନବ ଜୀବନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ମାନବ ଜୀବନରେ ଏହା ଜନ୍ମ ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଆସୁଅଛି । ଏହା ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ତତ୍ତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ", ଏକମାତ୍ର ବେଦ, ଯାହା ସର୍ବାଧିକ "ଉପବେଦ" ଓ "ଶାସ୍ତ୍ର" ମାନଙ୍କର ଜନକ । "ଆୟୁର୍ବେଦ", "ଧନୁର୍ବେଦ", "ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର", "ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର", "ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର", "ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର", "ଆୟୁଶାସ୍ତ୍ର", "ଚରକ ସଂହିତା", "ସୁଶ୍ରୁତ ସଂହିତା", "ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ", "ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ", "ଦର୍ଶନିକ ବିଜ୍ଞାନ", " ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱ", ଏହିପରି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ର ପ୍ରେରଣାର ସୂତ୍ର "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

।। ଇତି ଅଥର୍ବବେଦ ।।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା

କାଣ୍ଡ	ଅନୁବାକ	ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୬	୩୫	୧୫୩
୨	୬	୩୬	୨୦୭
୩	୬	୩୧	୨୩୦
୪	୮	୪୦	୩୨୪
୫	୬	୩୧	୩୭୬
୬	୧୩	୧୪୨	୪୫୪
୭	୧୦	୧୧୮	୨୮୬
୮	୫	୧୦	୨୯୩
୯	୫	୧୦	୩୧୩
୧୦	୫	୧୦	୩୫୦
୧୧	୫	୧୦	୩୧୩
୧୨	୫	୫	୩୦୪
୧୩	୪	୯	୧୮୮
୧୪	୨	୨	୧୩୯
୧୫	୨	୧୮	୨୩୦
୧୬	୨	୯	୧୦୩
୧୭	୧	୧	୩୦
୧୮	୪	୪	୨୮୩
୧୯	୭	୭୨	୪୫୩
୨୦	୯	୧୪୩	୯୫୮
ସମୁଦାୟ	**୧୧୧**	**୭୩୬**	**୫୯୮୭**

Not For Commercial Use

ଯ୍ଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯ୍ଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୂନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.sanskritweb.net/samveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ପୁସ୍ତକ' ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

ଷୋଡଶ କାଣ୍ଡ

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

[ଅଥଃ ଷୋଡଶଂ କାଣ୍ଡମ୍]

==

(୧୬|୧) [ପ୍ରଥମଃ ପର୍ଯ୍ଯାୟଃ] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୧, ୩), ଯାଜୁଷୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨, ୧୦), ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୪), ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୫), ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୬), ନିଚୃତ୍ ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୭), ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୮), ଆସୁରୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୯), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୧୧), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୨-୧୩) | ଦେବତା - ପ୍ରଜାପତିଃ (୧-୧୩)

==

ଅତିସୃଷ୍ଟୋ ଅପାଂ ବୃଷଭୋଽତିସୃଷ୍ଟା ଅଗ୍ନୟୋ ଦିବ୍ୟାଃ ||୧||

ରୁଜନ୍ପରିରୁଜନ୍ମୃଣନ୍ପ୍ରମୃଣନ୍ ||୨||

ମ୍ରୋକୋ ମନୋହା ଖନୋ ନିର୍ଦାହ ଆତ୍ମଦୂଷିସ୍ତନୂଦୂଷିଃ ||୩||

ଇଦଂ ତମତି ସୃଜାମି ତଂ ମାଭ୍ୟବନିକ୍ଷି ||୪||

ତେନ ତମଭ୍ୟତିସୃଜାମୋ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

ଅପାମଗ୍ରମସି ସମୁଦ୍ରଂ ବୋଽଭ୍ୟବସୃଜାମି ||୬||

ଯୋଽପ୍-ସ୍ୱଗ୍ନିରତି ତଂ ସୃଜାମି ମ୍ରୋକଂ ଖନିଂ ତନୂଦୂଷିମ୍ ||୭||

ଯୋ ବ ଆପୋଽଗ୍ନିରାବିବେଶ ସ ଏଷ ଯଦ୍ୱୋ ଘୋରଂ ତଦେତତ୍ ||୮||

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେଣାଭି ଷିଞ୍ଚେତ୍ ||୯||

ଅରିପ୍ରା ଆପୋ ଅପ ରିପ୍ରମସ୍ମତ୍ ||୧୦||

Not For Commercial Use

ପ୍ରାସ୍ମଦେନୋ ବହନ୍ତୁ ପ୍ର ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟଂ ବହନ୍ତୁ ||୧୧||

ଶିବେନ ମା ଚକ୍ଷୁଷା ପଶ୍ୟତାପଃ ଶିବୟା ତନ୍ୱୋପ ସ୍ପୃଶତ ତ୍ୱଚଂ ମେ ||୧୨||

ଶିବାନଗ୍ନୀନପ୍ସୁଷଦୋ ହବାମହେ ମୟି କ୍ଷତ୍ରଂ ବର୍ଚ ଆ ଧତ୍ତ ଦେବୀଃ ||୧୩||

==

(୧୬|୨) [ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଆସୁରୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଆସୁରୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୨), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୩), ତ୍ରିପଦା ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୪), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫), ନିଚୃତ୍ ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୬) **|** ଦେବତା - ବାକ୍ (୧-୬)

==

ନିର୍ଦୁରର୍ମଣ୍ୟ ଊର୍ଜା ମଧୁମତୀ ବାକ୍ ||୧||

ମଧୁମତୀ ସ୍ଥ ମଧୁମତୀଂ ବାଚମୁଦେୟମ୍ ||୨||

ଉପହୂତୋ ମେ ଗୋପାଃ ଉପହୂତୋ ଗୋପୀଥଃ ||୩||

ସୁଶ୍ରୁତୌ କର୍ଣୌ ଭଦ୍ରଶ୍ରୁତୌ କର୍ଣୌ ଭଦ୍ରଂ ଶ୍ଳୋକଂ ଶ୍ରୂୟାସମ୍ ||୪||

ସୁଶ୍ରୁତିଶ୍ଚ ମୋପଶ୍ରୁତିଶ୍ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାଂ ସୌପର୍ଣଂ ଚକ୍ଷୁରଜସ୍ରଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ||୫||

ଋଷୀଣାଂ ପ୍ରସ୍ତରୋଽସି ନମୋଽସ୍ତୁ ଦୈବାୟ ପ୍ରସ୍ତରାୟ ||୬||

==

(୧୬|୩) [ତୃତୀୟଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୫), ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୬) **|** ଦେବତା - ଆଦିତ୍ୟଃ (୧-୬)

==

ମୂର୍ଧାହଂ ରୟୀଣାଂ ମୂର୍ଧା ସମାନାନାଂ ଭୂୟାସମ୍ ||୧||

ରୁଜଶ୍ଚ ମା ବେନଶ୍ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାଂ ମୂର୍ଧା ଚ ମା ବିଧର୍ମା ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାମ୍ ||୨||

ଉର୍ବଶ୍ଚ ମା ଚମସଶ୍ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାଂ ଧର୍ତା ଚ ମା ଧରୁଣଶ୍ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାମ୍ ||୩||

ବିମୋକଶ୍ଚ ମାର୍ଦ୍ରପବିଶ୍ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାମାର୍ଦ୍ରଦାନୁଶ୍ଚ ମା ମାତରିଶ୍ୱା ଚ ମା ହାସିଷ୍ଟାମ୍ ||୪||

ବୃହସ୍ପତିର୍ମ ଆତ୍ମା ନୃମଣା ନାମ ହୃଦ୍ୟଃ ||୫||

ଅସଂତାପଂ ମେ ହୃଦୟମୁର୍ବୀ ଗବ୍ୟୂତିଃ ସମୁଦ୍ରୋ ଅସ୍ମି ବିଧର୍ମଣା ||୬||

===

(୧୬|୪) [ଚତୁର୍ଥଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୨), ତ୍ରିପଦା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪), ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୫), ଆର୍ଚୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୬), ତ୍ରିପଦା ବିରାଟ୍ଗର୍ଭା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୭) | ଦେବତା - ଆଦିତ୍ୟଃ (୧-୭)

===

ନାଭିରହଂ ରୟୀଣାଂ ନାଭିଃ ସମାନାନାଂ ଭୂୟାସମ୍ ||୧||

ସ୍ୱାସଦସି ସୂଷା ଅମୃତୋ ମର୍ତ୍ୟେଶ୍ୱା ||୨||

ମା ମାଂ ପ୍ରାଣୋ ହାସୀନ୍ମୋ ଅପାନୋଽବହାୟ ପରା ଗାତ୍ ||୩||

ସୂର୍ୟୋ ମାହ୍ନଃ ପାତ୍ୱଗ୍ନିଃ ପୃଥିବ୍ୟା ବାୟୁରନ୍ତରିକ୍ଷାଦ୍ୟମୋ ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟଃ
ସରସ୍ୱତୀ ପାର୍ଥିବେଭ୍ୟଃ ||୪||

ପ୍ରାଣାପନୌ ମା ମା ହାସିଷ୍ଟଂ ମା ଜନେ ପ୍ର ମେଷି ||୫||

ସ୍ୱସ୍ତ୍ୟଦ୍ୟୋଷସୋ ଦୋଷସଶ୍ଚ ସର୍ବ ଆପଃ ସର୍ବଗଣୋ ଅଶୀୟ ||୬||

ଶକ୍ୱରୀ ସ୍ଥ ପଶବୋ ମୋପ ସ୍ଥେଷୁର୍ମିତ୍ରାବରୁଣୌ ମେ ପ୍ରାଣାପାନାବଗ୍ନିର୍ମେ ଦକ୍ଷଂ ଦଧାତୁ ||୭||

||ଇତି ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ||

Not For Commercial Use

==

(୧୬|୫) [ପଞ୍ଚମଃ ପର୍ଯ୍ଯାୟଃ] ଋଷିଃ - ଯ଼ମଃ | ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧, ୪-୬[୧]), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଗାୟତ୍ରୀ (୨, ୪-୬[୨], ୯), ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୩, ୪-୬[୩], ୧୦), ଭୁରିକ୍ ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୭[୧]), ସ୍ୱରାଟ୍ ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୮) | ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନମ୍ (୧-୧୦)

==

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରଂ ଗ୍ରାହ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ ||୧||

ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି ||୨||

ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୩||

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରଂ ନିର୍ଋତ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ |
ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି |
ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୪||

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରମଭୂତ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ |
ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି |
ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୫||

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରଂ ନିର୍ଭୂତ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ |
ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି |
ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୬||

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରଂ ପରାଭୂତ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ |
ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି |
ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୭||

ବିଦ୍ମ ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଜନିତ୍ରଂ ଦେବଜାମୀନାଂ ପୁତ୍ରୋଽସି ଯ଼ମସ୍ୟ କରଣଃ ||୮||

Not For Commercial Use

ଅନ୍ତକୋଽସି ମୃତ୍ୟୁରସି ||୯||

ତଂ ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନ ତଥା ସଂ ବିଦ୍ମ ସ ନଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାତ୍ପାହି ||୧୦||

==

(୧୬|୬) [ଷଷ୍ଠଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ଯମଃ | ଛନ୍ଦ - ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪), ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୫), ନିଚୃତ୍ ଆର୍ଚୀ ବୃହତୀ (୬), ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୭), ଆସୁରୀ ଜଗତୀ (୮), ଆସୁରୀ ବୃହତୀ (୯), ଆର୍ଚୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୧୦), ତ୍ରିପଦା ଯବମଧ୍ୟା ଗାୟତ୍ରୀ ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୧) | ଦେବତା - ଉଷାଃ (୧-୧୧)

==

ଅଜୈଷ୍ମାଦ୍ୟାସନାମାଦ୍ୟାଭୂମାନାଗସୋ ବୟମ୍ ||୧||

ଉଷୋ ଯସ୍ମାଦ୍ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟାଦଭୈଷ୍ମାପ ତଦୁଚ୍ଛତୁ ||୨||

ଦ୍ୱିଷତେ ତତ୍ପରା ବହ ଶପତେ ତତ୍ପରା ବହ ||୩||

ଯଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମୋ ଯଶ୍ଚ ନୋ ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ତସ୍ମା ଏନଦ୍ଗମୟାମଃ ||୪||

ଉଷା ଦେବୀ ବାଚା ସଂବିଦାନା ବାଗ୍-ଦେବ୍ୟୁଷସା ସଂବିଦାନା ||୫||

ଉଷସ୍ପତିର୍ବାଚସ୍ପତିନା ସଂବିଦାନୋ ବାଚସ୍ପତିରୁଷସ୍ପତିନା ସଂବିଦାନଃ ||୬||

ତେଽମୁଷ୍ମୈ ପରା ବହନ୍ତ୍ୱରାୟାନ୍ଦୁର୍ଣାମ୍ନଃ ସଦାନ୍ୱାଃ ||୭||

କୁମ୍ଭୀକାଃ ଦୂଷୀକାଃ ପୀୟକାନ୍ ||୮||

ଜାଗ୍ରଦ୍ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟଂ ସ୍ୱପ୍ନେଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟମ୍ ||୯||

ଅନାଗମିଷ୍ୟତୋ ବରାନବିତ୍ତେଃ ସଂକଲ୍ପାନମୁଚ୍ୟା ଦ୍ରୁହଃ ପାଶାନ୍ ||୧୦||

ତଦମୁଷ୍ମା ଅଗ୍ନେ ଦେବାଃ ପରା ବହନ୍ତୁ ବଧ୍ରିର୍ଯଥାସଦ୍ୱିଥୁରୋ ନ ସାଧୁଃ ||୧୧||

==

(୧୬|୭) [ସପ୍ତମଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ଯମଃ | ଛନ୍ଦ - ପଙ୍କ୍ତିଃ (୧), ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଆସୁରୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୩), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଗାୟତ୍ରୀ (୪), ଆର୍ଚୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୫), ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୬, ୯, ୧୧), ଯାଜୁଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୭), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ବୃହତୀ (୮), ସାମ୍ନୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୧୦), ଭୁରିକ୍ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୨), ଆସୁରୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧୩) | ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନମ୍ (୧-୧୩)

==

ତେନୈନଂ ବିଧ୍ୟାମ୍ୟଭୂତ୍ୟୈନଂ ବିଧ୍ୟାମି ନିର୍ଭୂତ୍ୟୈନଂ ବିଧ୍ୟାମି ପରାଭୂତ୍ୟୈନଂ ବିଧ୍ୟାମି ଗ୍ରାହ୍ୟୈନଂ ବିଧ୍ୟାମି ତମସୈନଂ ବିଧ୍ୟାମି ||୧||

ଦେବାନାମେନଂ ଘୋରୈଃ କ୍ରୂରୈଃ ପ୍ରୈଷୈରଭିପ୍ରେଷ୍ୟାମି ||୨||

ବୈଶ୍ୱାନରସ୍ୟୈନଂ ଦଂଷ୍ଟ୍ରୟୋରପି ଦଧାମି ||୩||

ଏବାନେବାବ ସା ଗରତ୍ ||୪||

ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ତମାତ୍ମା ଦ୍ୱେଷ୍ଟୁ ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ସ ଆତ୍ମାନଂ ଦ୍ୱେଷ୍ଟୁ ||୫||

ନିର୍ଦ୍ୱିଷନ୍ତଂ ଦିବୋ ନିଃ ପୃଥିବ୍ୟା ନିରନ୍ତରିକ୍ଷାଦ୍-ଭଜାମ ||୬||

ସୁୟାମଂଶ୍ଚାକ୍ଷୁଷ ||୭||

ଇଦମହମାମୁଷ୍ୟାୟଣେଽମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରେ ଦୁଷ୍ୱପ୍ନ୍ୟଂ ମୃଜେ ||୮||

ଯଦଦୋଅଦୋ ଅଭ୍ୟଗଚ୍ଛନ୍ୟଦ୍ଦୋଷା ଯତ୍-ପୂର୍ବାଂ ରାତ୍ରିମ୍ ||୯||

ଯଜ୍ଜାଗ୍ରଦ୍ୟତ୍ସୁପ୍ତୋ ଯଦ୍ଦିବା ଯନ୍ନକ୍ତମ୍ ||୧୦||

ଯଦହରହରଭିଗଚ୍ଛାମି ତସ୍ମାଦେନମବ ଦୟେ ||୧୧||

ତଂ ଜହି ତେନ ମନ୍ଦସ୍ୱ ତସ୍ୟ ପୃଷ୍ଟୀରପି ଶୃଣୀହି ||୧୨||

ସ ମା ଜୀବୀତ୍ତଂ ପ୍ରାଣୋ ଜହାତୁ ||୧୩||

Not For Commercial Use

==

(୧୬|୮) [ଅଷ୍ଟମଃ ପର୍ଯ୍ଯାୟଃ] ଋଷିଃ - ଯମଃ **|** ଛନ୍ଦ - ଏକପଦା ଯଜୁର୍ବ୍ରାହ୍ମୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୫-୧୯[୧], ୩୦), ତ୍ରିପଦା ନିଚୃତ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୨, ୫-୧୯[୨], ୩୧), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଗାୟତ୍ରୀ (୩), ତ୍ରିପଦା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪, ୫-୧୯[୪], ୩୩), ଆସୁରୀ ଜଗତୀ (୫-୭[୩], ୧୨[୩], ୨୦[୩], ୨୨[୩], ୨୬[୩]), ଆସୁରୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୮[୩], ୧୦-୧୧[୩], ୧୩-୧୪[୩], ୧୬[୩], ୨୧[୩]), ଆସୁରୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୯[୩], ୧୫[୩], ୧୭-୧୯[୩], ୨୩-୨୬[୩], ୩୨), ଆସୁରୀ ବୃହତୀ (୨୮-୨୯[୩]) **|** ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନମ୍ (୧-୩୩)

==

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ ||୧||
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ ||୨||
ସ ଗ୍ରାହ୍ୟାଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି ||୩||
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୪||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ନିରୃତ୍ୟାଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୫||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସୋଽଭୂତ୍ୟାଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୬||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ନିର୍ଭୂତ୍ୟାଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୭||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ପରାଭୂତ୍ୟାଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୮||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ଦେବଜାମୀନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୯||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ବୃହସ୍ପତେଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୦||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ପ୍ରଜାପତେଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୧||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ଋଷୀଣାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୨||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ଆର୍ଷେୟାଣାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୩||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସୋଽଙ୍ଗିରସାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୪||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ଆଙ୍ଗିରସାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୫||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସୋଽଥର୍ବଣାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୬||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ଆଥର୍ବଣାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୭||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ବନସ୍ପତୀଣାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୮||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ବାନସ୍ପତ୍ୟାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୧୯||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ଋତୂନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୦||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ଆର୍ତବାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୧||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ମାସାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୨||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସୋଽର୍ଧମାସାନାଂ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୩||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସୋଽହୋରାତ୍ରୟୋଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୪||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସୋଽହ୍ନୋଃ ସଂୟତୋଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୫||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ୟଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ୟଃ |
ସ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟୋଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୬||

Not For Commercial Use

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନ୍ୟୋଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୭||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ମିତ୍ରାବରୁଣୟୋଃ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୮||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋସସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ |
ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ |
ସ ରାଜ୍ଞୋ ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି |
ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୨୯||

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମୃତମସ୍ମାକଂ ତେଜୋଽସ୍ମାକଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମାକଂ ସ୍ୱରସ୍ମାକଂ ଯଜ୍ଞୋଽସ୍ମାକଂ
ପଶବୋଽସ୍ମାକଂ ପ୍ରଜା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଅସ୍ମାକମ୍ ||୩୦||

ତସ୍ମାଦମୁଂ ନିର୍ଭଜାମୋଽମୁମାମୁଷ୍ୟାୟଣମମୁଷ୍ୟାଃ ପୁତ୍ରମସୌ ଯଃ ||୩୧||

ସ ମୃତ୍ୟୋଃ ପଡ୍-ବୀଶାତ୍ପାଶାନ୍ମା ମୋଚି ||୩୨||

ତସ୍ୟେଦଂ ବର୍ଚସ୍ତେଜଃ ପ୍ରାଣମାୟୁର୍ନି ବେଷ୍ଟୟାମୀଦମେନମଧରାଞ୍ଚଂ ପାଦୟାମି ||୩୩||

Not For Commercial Use

===

(୧୬|୯) [ନବମଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ] ଋଷିଃ - ଯମଃ | ଛନ୍ଦ - ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଆର୍ଚୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୨), ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୩), ପରୋଷ୍ଣିକ୍ (୪) | ଦେବତା - ପ୍ରଜାପତିଃ (୧), ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତାଃ (୨),ସୂର୍ଯ୍ୟଃ (୩-୪)

===

ଜିତମସ୍ମାକମୁଦ୍-ଭିନ୍ନମସ୍ମାକମଭ୍ୟଷ୍ଠାଂ ବିଶ୍ୱାଃ ପୃତନା ଅରାତୀଃ ||୧||

ତଦଗ୍ନିରାହ ତଦୁ ସୋମ ଆହ ପୂଷା ମା ଧାତ୍ସୁକୃତସ୍ୟ ଲୋକେ ||୨||

ଅଗନ୍ମ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱରଗନ୍ମ ସଂ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଷାଗନ୍ମ ||୩||

ବସ୍ୟୋଭୂୟାୟ ବସୁମାନ୍ୟଜ୍ଞୋ ବସୁ ବଂସିଷୀୟ ବସୁମାନ୍‌ଭୂୟାସଂ ବସୁ ମୟି ଧେହି ||୪||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ଶୋଡଶଂ କାଣ୍ଡମ୍ ସମାପ୍ତମ୍ ||

Not For Commercial Use